

Posudek oponenta na bakalářskou práci Hany Kalábové

Materiály k popisu inarijské sámštiny (2017, FF UK)

Bakalářská práce se zabývá základním gramatickým popisem inarijské sámštiny, jazyka, jehož komplexní popis zatím chybí. Cílem práce bylo především (1) shromáždit a systematizovat zatím dostupné poznatky o gramatickém systému inarijské sámštiny a (2) na jejich základě začít připravovat zamýšlený budoucí terénní výzkum tohoto jazyka, který by měl být prováděn pomocí elicitálního dotazníku.

Práce je rozdělena do sedmi kapitol: První kapitola práci uvádí, druhá kapitola podává stručné poučení o Sámech a sámských jazycích se zvláštním zřetelem k Inarijským Sámům a inarijské sámštině, resp. její sociokulturní situaci. Třetí kapitola představuje dosavadní práce pojednávající o tomto jazyce (které také představují dominantní část použité literatury předkládané bakalářské práce). Čtvrtá, nejrozsáhlejší kapitola je přehled gramatiky inarijské sámštiny strukturovaný po vzoru standardních referenčních gramatických příruček (je tedy organizován podle rovin jazykového systému a gramatických kategorií a obsahuje množství příkladů). Tento přehled vznikl jako tvůrčí kompilát dosavadních již publikovaných poznatků. Pátá kapitola představuje metodu sběru lingvistických dat, která by měla být použita při budoucím terénním výzkumu, tj. elicitální dotazník (metoda elicitace překladu z kontaktního jazyka). Probírá její výhody a zejména její úskalí. V šesté kapitole ilustruje, jak by mohla vypadat část budoucího elicitálního dotazníku, na příkladu konstrukcí vyjadřujících různé typy modality. Konstruuje a komentuje jednotlivé větné celky, které by se mohli stát součástí dotazníku. V sedmé, závěrečné kapitole pak autorka výsledky své práce shrnuje a rovněž reflektuje, jaký přínos pro ni tato práce měla, co se naučila a co si díky ní uvědomila.

Při posuzování práce je třeba na prvním místě zmínit její koncepci. Je obrovským kladem, že práce vznikla jako jeden z kroků zamýšleného obsáhlejšího a dlouhodobějšího výzkumného projektu, který má pomoci zdokumentovat málo zdokumentovaný ohrožený jazyk. Své cíle naplnila a svoji smysluplnost beze zbytku obhájila.

Koncepční či jiná zásadní věcná pochybení jsem v práci neshledal. Z drobnějších věcných záležitostí bych upozornil na následující:

- V práci chybí lepší vysvětlení vzájemné korespondence grafémů a fonémů inarijské sámštiny (s. 23–24), které by čtenáři umožnilo bez domýšlení lépe si představit fonetickou podobu psaného příkladového materiálu.

- Tabulka 6 na s. 37 ukazuje konnegativní tvary plnovýznamových sloves, ovšem navzdory větě, která bezprostředně předchází: „které vyjadřuje pouze čas a způsob,“ obsahuje tabulka pouze tvary „negovaný přítomný“ a „negované přeteritum“. Některé doplňující údaje jsou podány na s. 40, ovšem již bez příkladového materiálu.
- Tabulka 13 na s. 45 představující stupňování adjektiv označuje elementy *up* a *umos* jako koncovky, ačkoliv v příkladech jsou – na rozdíl od jiných elementů označovaných za koncovky – psány zvlášť, nikoli dohromady s daným adjektivem. Je možné k tomu podat – během obhajoby – nějaký komentář?
- Příklad (13) na s. 29 nejspíš není přesvědčivou ilustrací toho, že lokativ může obecně označovat „důvod něčeho“. (Danou větu bychom si mohli přeložit také jako: ‚V hluku nemůžu usnout.‘) Je tvrzení o této funkci lokativu opřeno také o nějaké další příklady?

Práce je dobře strukturována, je napsána čitelným a čtivým stylem odpovídajícím očekávání spojených se žánrem bakalářské práce. Stejně tak autorka zachází s poznámkovým aparátem, i když je na místě podotknout, že některé vysvětlující poznámky pod čarou by potřebovaly doplnit o odkaz na literaturu, která by dané tvrzení podporovala nějakými argumenty (pozn. 2 na s. 14) či která by dále informovala čtenáře o zmíněném pojmu (pozn. 4 na s. 14; pozn. 8 na s. 39).

Naopak je třeba důrazně upozornit na množství formálních nedostatků. Uvedu jen několik příkladů:

- Rozsah (např. stran) se uvádí s pomlčkou (–), nikoli se spojovníkem (-).
- Naopak – navzdory automatickým opravám textových editorů – sufixy se i v plynulém textu uvádějí se spojovníkem (např. „přidáním koncovky *-min*“), nikoli s pomlčkou („přidáním koncovky *–min*“).
- Upozorňuji na pravidlo č. 5 Lipských pravidel pro glosování, tj. pravidlo o nepsání tečky mezi zkratkou pro gramatickou osobu a zkratkou pro číslo (go-PRS.1PL not: go-PRS.1.PL).
- Pekka Sammallahti se píše se dvěma *l*, často je však v textu práce psán s jedním.
- Na s. 16 se odkazuje na obr. 2, ale má jít zřejmě o obr. 1.
- U příkladu (14) je morfologicky glosováno PRT, ale překlad je v přítomnu.
- U příkladu (20) je morfologicky glosováno PRS, ale překlad je v přeteritu.
- U příkladu (17) má v morfologickém glosování tvaru uvedeného napravo být na prvním místě nikoli KOM.PL, nýbrž GEN.PL.
- Formální nedostatky seznamu použité literatury: u DuBois (1995) chybí čísla stránek; na položku „Klok, Jozina Vander. 2017. Modal questionnaire for cross-linguistic use“ není

odkaz z textu práce; naopak v textu se odkazuje na položku Toivonen (1999), která v seznamu chybí.

- etc.

Ještě jedna korektura před odevzdáním by textu práce prospěla.

Kromě některých podnětů zmíněných v textu výše bych měl k obhajobě následující otázky:

- Sama autorka na s. 14 píše, že inarijská sámština má více dialektů. Při další práci s jazykovými daty se ovšem o této skutečnosti již nijak nezmiňuje. Jak by autorka zhodnotila doposavad nashromážděný jazykový materiál s ohledem na dialektální variabilitu daného jazyka a jak se s ní hodlá vypořádat při svém dalším výzkumu?
- Na s. 72 mě zaujala reflexe toho, že dosavadní literatura o inarijské sámštině je psána z pozice kontrastivní vůči finštině, nikoli v intencích obecnělingvistických. Dovedla by autorka uvést nějaký příklad?
- Proč si autorka pro ukázkou konstruování dotazníku (kapitola 6) zvolila právě otázku modality?
- Jaké jsou současné autorčiny představy o zamýšleném budoucím výzkumu?

Předkládaná práce ve všech ohledech splňuje očekávání kladená na bakalářskou práci, **doporučuji ji k obhajobě a navrhuji klasifikaci výborně.**

Mgr. Jiří Januška, Ph.D.

V Praze 6. 9. 2017